

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. maja 1887. l.

XXVII. leto.

M a j.

„In srce, ti se ne zbudiš!
I jezik, ti ne govoriš!
Zdaj klije tebi dvojni cvet,
Pomladi cvet, čas mladih let.
Poglej, obrni se okrog,
Zelena gora, živ je log;
Povsodi pomladanski cvet
Vesoljni v svate vabi cvet“.

S. Jenko.

Prišel je ljubeznjivi maj in z njim vesela pomlad. Hudi vetrovi malega travna površali so po vrhovih golega drevja. To je bil srd zime, ker je njeno gospodarstvo zdaj pri kraji in ker je morala oditi. Ko se odpodena grozovitnica še tu pa tam po malem ozira, smehljá se novi gospodar, pa le bolj skrivši še. Pod grmovjem in vejami preži na tihem, kdaj da zima popolnoma odide; to so prve pomladanske rastline, mlade pomladi prizanesljivo veselje zmage. Smehljanje pomladi zaradi srditega ropotanja begunice zime ima pa svoj vzrok, kajti njena jeza služi le v prid njenej srečnej naslednjici, kakor jeza vsaka le sama sebe kaznuje. Saj pomlad komaj čaka, da se drevje popolnoma očisti, ker hoče novo listje obešati po vejah. Tedaj mora staro poprej se umakniti. Cvetice na tleh so pa užé v zavetji; njim vihar ne more kaj škodovati. Šibka rastlinica tam, rumeno tičje mleko (*Ornithogalum luteum*) nagibuje le malo k tlam svojo lepo rumeno glavico, zlato zvezdico. Vprašaje gleda otrpnele, suhe listne mrličje, ki jih je morala odriniti, čeravno težko, da je môgla izpod njih in mej njimi izrasti. Na enem takem, malem prostorčku vstajenja ležal je javorov list, v katerega je luknjo ugrizel bil hrošč, ki je zdaj užé tudi davno mrtev. Iz te luknje molí zdaj krasna cvetica, ki je morala iti po tej poti skozi smrt v življenje. Prelepa podoba večnega pomlajenja božje prirode! — Meja sama, v katere varstvu je razcvetelo se tičje mleko, je vsa le podoba prehoda iz smrti v življenje. Zraven ostrašilnega znamenja smrti, zraven še trdno visečega suhega gabrovega listja preza se tisoč zlatih zvezdic drenovega cvetja. Navadni dren (*Cornus mascula*) in gaber (*Carpinus Betulus*) sta namreč po mejah mnogokrat si soseda.

Pod mejo najdemo pisane družnike tičjega mleka. Tu stoji krasna pegasta mrtva kopriva (*Lamium maculatum*) s škrlatnimi usnatimi cveti. Imenuje se mrtva kopriva, ker je podobna pravi koprivi, pa ne opeče prstov, ki jo trgajo. Na njej se učimo, kako da priroda reši zastavico, pripraviti edinstvo v veliko raznovrstnost njenih bitij, — tudi vzgojniku zlato vodilo!

V našeji meji zagledamo namestnico drugega rastlinskega plemena — zlatičnico (Ranunculaceae), v meji rastečej reče se podlesna veternica (Anemone nemorosa). Ta je pri nas povsod mej prvimi napovedovalkami pomladi; saj raste povsod po logih in travnikih, ob plotéh in mejah, v večih ali manjih družbah. — Kaj ni lepa vaja uma, če se išče enovrstnost v kupu, ki se vidi na prvi pogled, kakor da bi bil le čudna zmeda vsakovrstnih stvari? In kako lepo je plačilo, ko se pred pazljivim očesom razreši vsa stoterna zmes rastlinska v red in zložnost!

Od druge strani se pa zlatičnice ne priporočajo posebno dobro, ker največ vse imajo ostre sokove, in mnogo jih je naravnost strupenih. Celó naša podlesna veternica je na slabem glasu, da je strupena. Sumljive so vse. Pa v zdravnikovej roki je njih strup mnogokrat zdravilo.

Ako idemo še dalje, povsod vidimo novo življenje v prirodi; vse je, kakor da se slavi še vstajenje od smrti. Vse nosi znamenje rojstva in mladosti. Vse se sveti kakor zlato; rumeno cvetje se vidi, kakor kadar se ljubljeno dete po dolgem spanji prebudi in rumeno svojo glavico privzdiguje proti ljubi mami. Naše rastlinstvo koplje skorej vse svoje prvorojence v rumenilo svetlih žarkov jutranje zarje.

Mladost in ne še segnjili mrličji se bijejo še za prostor. Še pokriva tla brez številah suhih listov. Silna smrt z njimi ni še obdelala, so pa užé véli in razpadajo. Vsaki dan večja toplina, rosa in dež odpravili jih bodo skoraj in kmalu se bodo nad njimi razširjala mlada zelišča, ki bodo srkala iz njih smrti nove moči za svoje mlado življenje.

Ljubi moj tovariš, ali nam ni lepa, nova pomlad najlepši vzgled? Tudi tebe je morda dolga, huda zima tako ali tako morila ali te celó skoro zamorila. Vzbučaj in vzbudi se — posebno ti naš mladi naraščaj in okrepi se za prevažno delo — za pravo omiko svojega milega národa!

(Poleg „štir. l. časov“ A. P.)

Pouk v slovenščini.

(Spisal Janko Toman.)

(Dalje in konec.)

Trudi naj se vsakdo sam svoj jezik izobraževati, bodi si formelno (vnanje) ko logično (notranje), kajti učiteljev jezik naj ne bode le formelno pravilen t. j. glasovno in slovnično natančen, dobro naglaševan, pred učenci glasen, počasen in močan, ampak logično označen, prepričevalen, natančen in resničen.

Radi formelnosti le naslednje:

Naj se ne trpi nemarno izgovarjanje ali celó zamenjava samoglasnikov n. pr. Učenec bere: ječmen. Učitelj: Veš li, kaj je to? Učenec: O da, jačmen! To je sicer le smešnica, a živo in drastično opisuje, kako se govori po naših šolah.

Pri soglasnikih pazi se naj zlasti v izgovarjanji sorodnikov: b—p, d—t n. pr. nad tabo; ako se malomarno izgovori, sliši se: na tabo. G naj se ne izgovarja za h, končni b ne za f. Zmed mnogega omenjam le še izgovarjanja „l“ opisovalnega deležnika preteklega časa v tvornej obliki. Kako se naj izgovarja „sem bil“ ali „sem biv“?

Ako smo se odločili za načelo vse glasovno in slovnično pravilno izgovarjati, ne umem, zakaj bi tû imeli izjemo. V tem obziru ločimo se na tri vrste: Jedni smo za izgovarjanje „l“, drugi za „v“ a tretji niti za „l“ niti za „v“ t. j. „l“ zgovarjajo samo pri pouku (kakor sami trdé). Ubogi! Svoj užé itak težaven stan obtežujejo še s tem, da si še sami bréme nakladajo, prisiljeni na se paziti, da bodo vsak opisovalen deležnik preteklega časa pravilno izgovarjali. Res truda vredno delo!